

Medlemsbladet

Uppsala Senioruniversitet Årgång 39 Nr 4 Augusti 2017

All möjlig musik sid 6
Uppsalas tillväxt – paneldebatt sid 7
Resor och studiebesök sid 14

Bilaga: Höstens program

Medlemsbladet

Medlemsinformation för Uppsala Senioruniversitet. Utkommer med fem nummer per år.
Ansvarig utgivare: Per Olof Osterman
Redaktion: Karin Carlsson, Sig-Britt Edéll (layout), Inger Hammer, Birgitta Johansson (ordförande, jo.birgitta@telia.com), Anders Källström (layout), Bror-Erik Lundin, Agneta Sundelöf
Foto: Inger Hammer där inget annat anges
Tryckeri: Wikströms Tryckeri AB, Uppsala
ISSN: 1651-0445

Uppsala Senioruniversitet

Org nr 81 76 02-4969
Ordförande: Per Olof Osterman

Sekretariat

Adress: Bergsbrunnagatan 1
753 23 Uppsala
Telefon: 018-24 35 01
Öppettider: mån-fre kl. 10.00–12.00
E-post: usu@usu.se
Malin Åkerblom, ordf.
018-32 07 34 (hem)

USU:s årsavgift. För att delta i USU:s aktiviteter måste du ha betalat årsavgiften 250 kronor. Den betalas en gång per år helst under oktober–november och gäller följande kalenderår.

Meddela adressändring. Det är viktigt att sekretariatet har rätt adress till sina medlemmar så att informationen går fram. Glöm därför inte att ändra e-post, annan adress och telefonnummer under Mina sidor på vår webbplats eller meddela expeditionen.

www.usu.se

Uppsala
Senioruniversitet

**Nästa nummer av
tidningen
kommer ut 17/10
Manusstopp 8/9**

Med vind i seglen

Varmt välkomna till höstens stimulerande aktiviteter! Programmet matchar väl senare års program när det gäller kvantitet och kvalitet. Inte mindre än 21 serier, 82 studiecirkel och åtta Tisdagsföreläsningar finns att välja på för medlemmarna.

Äntligen är universitetshuset färdigrenoverat och vi kan åter utnyttja föreläsningssalar, andra lokaler och Café Alma. För många av oss känns det lite som att komma "hem". Renoveringen har bland annat siktat på att öka tillgängligheten i huset med byte av audiovisuella hjälpmedel.

Uppsala kommun är medlem i Världshälsoorganisationen WHO:s nätverk för äldrevänliga städer (www.uppsala.se/aldrevanligstad). Syftet är att förbättra äldres möjligheter att leva ett hälsosamt och oberoende liv med ökad delaktighet i samhällsfrågor. Som medlem i Uppsala Senioruniversitet kan du nu framföra dina synpunkter till ett par av de ansvariga politikerna för Uppsalas stadsplanering när vi den 13 september ordnar en paneldebatt i Missionskyrkan om Uppsalas snabba utveckling. Alla medlemmar är välkomna, mot uppvisande av medlemskort.

Per Olof Osterman, ordförande

Från sekretariatet

NU ÄR DET DAGS ATT ANMÄLA sig till höstens alla serier och cirkel. I vintras fick vi 3 800 anmälningar första dagen. Vad blir det nu? Torsdagen den 24 augusti klockan 10.00 öppnar vårt system för anmälan via vår webbplats. Från klockan 08.00 kan du ansluta dig till den grupp av köande som får anmäla sig först.

Gör så här: Logga in på www.usu.se. Anmäl med ditt medlemsnummer och namn. Medlemsnumret står på medlemskortet och vid din adress på Medlemsbladet. Du hamnar i en kö. Klockan 10.00 tilldelas du ett slumpat könummer, och du får veta ungefär hur lång tid det tar tills du kan komma in för anmälan. OBS! Den som loggat in kan bara anmäla sig själv. Vill man absolut gå tillsammans med någon, och bara ena personen fått plats, kan man kontakta sekretariatet första anmälningdagen för att utan kostnad avboka den erhållna platsen.

NYTT FÖR DENNA GÅNG är att du kan välja att få faktura med e-post. Många som anmäler sig via webben har begärt faktura per brev för att se i klartext vad man bokar, men nu behövs alltså inte det. Första anmälningdagen sänds e-postfakturorna på eftermiddagen för att inte belasta datasystemet. Ser du då inte din faktura kan den ha hamnat som skräppost.

Brev/blankettanmälningar läggs in av sekretariatet när systemet öppnat för anmälningar. De tas inte i den ordning de kommit till sekretariatet utan blandas innan, eftersom postgången är nyckfull.

Malin Åkerblom och Bertil Eriksson

Tisdagsföreläsningar

Tisdagsföreläsningarna är fritt tillgängliga för de medlemmar som har betalt årsavgiften. De filmas så att Senioruniversitetets medlemmar kan titta på dem på www.usu.se under två veckor efter respektive föreläsningstillfälle.

5 sept kl. 13.15 – 14.30

Maria Gunther

Vetenskapsjournalistik – ett försvar mot faktaresistens

Gästvärd: Bo Höistad

Grönwallsalen, Akad. sjukhuset, ing. 70

19 sept kl. 13.15 – 14.30

Lena Holmqvist

Brott och straff – från öga för öga till dagens straffskalor

Gästvärd: Jan Fagius

Grönwallsalen, Akad. sjukhuset, ing. 70

3 okt kl. 13.15 – 14.30

Elna-Marie Larsson

Det skulle aldrig Wilhelm Conrad Röntgen ha trott – hur vi kan avbilda hjärnan idag

Gästvärd: Jan Fagius

Grönwallsalen, Akad. sjukhuset, ing. 70

17 okt kl. 13.15 – 14.30

Arne Ljungqvist

Från Mühlegg till Johaug. Antidopningsbyråns Wadas kamp mot fusk inom idrotten

Gästvärd: Ingrid Åberg

Missionskyrkan

Brott och straff

Lena Holmqvist

Lena Holmqvist, universitetslektor i straffrätt vid Uppsala universitets juridiska institution, tar emot på sin arbetsplats i Oxenstiernska huset på Trädgårdsgatan.

På sin meritlista har hon, utöver sin karriär i universitetsvärlden, bland annat uppdrag för Sida i såväl Sydafrika som Zambia. Uppdragen handlade om ungdomsbrottslighet. Hon började läsa juridik därför att det ger så breda kunskaper

inom samhällsinriktade ämnen.

- Dessutom ville jag absolut inte bli lärare. Men vad hände egentligen? Visst blev jag lärare, vilket jag trivs utomordentligt med, säger Lena.

Sin tisdagsföreläsning har hon kallat Brott och straff - från öga för öga till dagens straffskalor.

- Min föreläsning kommer bland annat att handla om hur fängelsestraff tycks påverka fortsatt kriminalitet hos den som begått brott. Studier har visat ett tydligt samband mellan upprepade fängelsevistelser och ökad risk för att den dömda begår fler brott som i sin tur leder till nya fängelsestraff.

Lena har också tänkt beröra följande frågor: Vad är det som styr domarnas val av påföljd för brott? Varför ser våra lagar ut som de gör? Vad kan göras för att bättre återanpassa dömda till ett normalt liv? Kan hårdare straff, som många förespråkar, minska brottsligheten? Ska medierna betraktas som "överprövande" makt i uppmärksammade rättsfall?

Text: Bror-Erik Lundin

Foto: Inger Hammer

Lena Holmqvist håller sin tisdagsföreläsning "Brott och straff - från öga för öga till dagens straffskalor" den 19 september kl. 13.15 i Grönwallsalen.

Dopningsbekämpning - inte bara idrottsrörelsens problem

Professor i medicin, rektor för Gymnastik- och idrottshögskolan, prorektor för Karolinska Institutet, ledamot i internationella och svenska olympiska kommittéerna, ledamot i World Anti-Doping Agency (WADA), ordförande i Riksidrottsförbundet och Svenska Friidrottsförbundet, ordförande i Cancerfonden. Det är några exempel på uppdrag som vår föredragshållare, Arne Ljunqvist, haft under årens lopp.

Arne kan betraktas som den internationella idrottsrörelsens nestor i bekämpningen av dopning. Han är fortfarande vid 86 års ålder i hög grad aktiv runt om i världen vid olika arrangemang om antidopningsfrågor.

Omkring decennieskiftet 1940/1950 hade Arne en egen aktiv idrottskarriär. Han var framstående i flera friidrottsgrenar, och särskilt höjdhopp blev en favoritgren. Arne tillhörde under några år den svenska höjdhoppseliten.

SIN FÖRELÄSNING DEN 17 OKTOBER har han kallat Från Mühlegg till Johaug, Antidopningsbyråns Wadas kamp mot fusk inom idrotten.

- Det var under 1970-talet som misstankar om fusk började väckas på allvar, säger Arne. Ett antal länder, särskilt i Östeuropa, började lansera hormonpreparat för sina idrottsstjärnor. Under 1980- och 1990-talen fick användandet av preparat ytterligare fart, och det var 1999 som WADA startades.

Det har genom åren förekommit åtskilliga uppmärksammade dopningsfall inom idrotten: sprintern Ben

Johnson i OS i Seoul, den överlägsne cyklisten Lance Armstrong, de finska längdskidåkarna, mängder av idrottsutövare från Ryssland, och så vidare.

- Alla dessa fall har idrottens egna organisationer behandlat, avgjort och bestraffat. Men dessvärre finns också betydande dopningsproblem utanför tävlingsidrotten.

Inom till exempel kroppsbyggarkulturen och fitnessverksamheten förekommer missbruk. Även i kosttillskottsindustrin finns det brister. Här har samhället utanför idrottsrörelsen ett ansvar, säger Arne Ljunqvist.

Arne Ljunqvist

Text: Bror-Erik Lundin
Foto: Riksidrottsförbundet

Arne Ljunqvist håller sin tisdagsföreläsning "Från Mühlegg till Johaug. Wadas kamp mot fusk inom idrotten" den 17 oktober kl 13.15 i Grönwallsalen.

Stort utbud i höstens verksamhet

Som vanligt blir höstens program rikt. Programmet innehåller hela 82 cirklar och 21 serier samt några separata arrangemang. Till de senare hör Torsdagsalongerna.

Fokus ligger också i höst på kulturfrågor, samhällsaktuella frågor – och inte minst språkcirklar som spelar en dominerande roll hos Uppsala Senioruniversitet. Ett exempel bland språknyheterna är en cirkel i samiska – nordsamiska under ledning av Lars-Gunnar Larsson, professor i finsk-ugriska språk.

– Det gäller att fånga upp både sådant som medlemmarna redan är intresserade av och sådant som är litet ovanligare, säger Anita Hård af Segerstad, ordförande för arbetsgruppen som planerar serier och cirklar.

TILL DET NYA OCH OVANLIGA hör också serien ”All världens musik”, som behandlar musik från sex olika länder i fyra världsdelar (läs mer på sidan 6). Ambitionen är att få Uppsala Senioruniversitet att väcka intresse hos personer med ursprung i andra kulturer.

Bland skrivarcirkelarna återfinns den nya memoarskrivarcirkeln ”Skriv ditt liv”, som med tanke på medlemmarnas ålder ligger helt rätt i tiden. Skrivarcirkelarna blir med detta tillskott tre till antalet.

JUBILEER BLIR SOM VANLIGT representerade, och i höst har arrangörerna valt att belysa reformationens 500-års-

jubileum. Titeln lyder ”Martin Luther och reformationen” och serien får en intressant avslutning med en föreläsning av ärkebiskop Antje Jackelén. När det gäller djupdykning i ett enskilt land har arrangörerna i höst valt en serie om Kina med rubriken ”Kinas väg från himmelskt imperium till global stormakt”.

Ytterligare en serie handlar om populärkultur och kommer att inriktas mot bland annat schlagern i Sverige, deckargenrens utveckling och gråtande barnet-tavlor. Slutligen kan nämnas ”Järnet i människans tjänst”, en föreläsningsserie som belyser järnet ur medicinsk, ekonomisk och litterär synvinkel med Sara Lidmans Jernbanesviten som ett av inslagen.

Läs mer om höstens program i Programbladet som finns som bilaga till den här tidningen.

Text: Karin Carlsson

Universitetshuset mer tillgängligt

Universitetshuset är färdigrenoverat, och Uppsala Senioruniversitet kan använda föreläsningssalarna igen. Renoveringen har bland annat siktat på att öka tillgängligheten i huset.

Fredrik Lindgren på Uppsala universitets byggnadsavdelning har varit projektledare för tillgängligheten. Han berättar att man bland annat har bytt ljudsystem, lagt in nya hörslingor i de stora salarna och kontrollerat hur väl de fungerar i lokalerna.

– Det finns numera täckningskartor så att man kan se var hörslingan fungerar bäst, säger han. Sådana kartor sitter direkt vid ingången till de stora föreläsningssalarna sal X, sal IX och sal IV. Där kommer det också att finnas en elektronisk skylt i form av ett öra som lyser grönt om hörslingan fungerar bra. I de stora föreläsningssalarna har det också tillkommit fler rullstolsplatser.

I SAMBAND MED TERMINSSTARTEN lanseras också en navigeringslösning via dator och smarta mobiler som gör det möjligt att inte bara navigera och hitta utomhus utan även inomhus i alla universitetets byggnader.

– Man går in på länken <http://bit.ly/2rk7MrN> och söker på det rum man ska till eller klickar direkt på

kartan, säger Fredrik Lindgren. Systemet visar alternativa gångvägar genom hiss eller trappa beroende på om du ställer in sökläget från punkt A till B i rullstolsläge eller inte.

Text: Birgitta Johansson

Minnen från maktens korridorer

I höst är det 25 år sedan styrräntan i Sverige höjdes till 500 procent. Det var dramatiska dagar då den fasta kronkursen skulle försvaras. Det gick som bekant inte, men riksbankschefen då, Bengt Dennis, blev känd världen över som Mister 500 procent.

Bengt Dennis är en av föredragshållarna i den serie i höst som fått namnet "Minnen från maktens korridorer". Dennis säger själv att han numera slutat hålla föredrag, men just i detta fall gör han ett undantag. Och det är vi förstås glada för. Även i övrigt medverkar en samling synnerligen erfarna beslutsfattare. Alla har varit ministrar och alla har haft frågor som påverkat utvecklingen i Sverige på sina bord.

Birgit Friggebo hade under borgerliga regeringar olika ministerposter. Hon kommer för alltid att vara förknippad med ett litet hus på 15 kvadratmeter – Friggeboden. Rubriken på föredraget "Friggeboden – en rysare" är hennes egen. För det var en rysare att få igenom förslaget om att ett litet hus kunde få byggas utan bygglov, säger hon.

MIKAEL ODENBERG VAR INTE minister alls lika länge som Birgit Friggebo utan bara ett knappt år. Han avgick som försvarsminister i Fredrik Reinfeldts första regering efter en konflikt med finansminister Anders Borg om besparingar till försvaret. Det är en konflikt som verkar inaktuell i dessa dagar, vilket säkert Mikael Odenberg kommer att resonera om. Kanske också om att han numera väldigt pläderar för ett närmare samarbete mellan moderater och socialdemokrater.

Föga anade väl Ines Uusmann vad som väntade när hon tillfrågades av Ingvar Carlsson om hon ville bli kommunikationsminister i den socialdemokratiska regering som tillträdde hösten 1994. Samtidigt som den nya regeringen tillträdde inträffade Estonia-katastrofen. Ines Uusmann fick ansvaret att lösa de frågor som gick att lösa, de etiska inte minst. De flesta av oss minns säkert de infekterade frågorna som rörde bärgning och övertäckning.

Filmade föreläsningar

De filmade föreläsningarna har varit uppskattade. Under 2016 loggade i medeltal 65 medlemmar in för att se respektive tisdagsföreläsning, och 10 procent av dem som var med på föreläsningen såg sedan också filmen. Av deltagarna i serien om den biologiska evolutionen loggade i medeltal 18 procent in för att se respektive föreläsningfilm.

Filmning av tisdagsföreläsningarna fortsätter hösten 2017. Av höstens serier kommer Tillståndet i världen hösten 2017 att filmas. Den serien har valts för filmning eftersom den förväntas bli övertecknad. I höstprogrammet erbjudas serien dels som vanligt med både föreläsningar på plats i Missionskyrkan och tillgång till filmade föreläsningar (nr 15), dels som enbart filmade föreläsningar mot en lägre avgift (nr 16).

Bengt Dennis

Ines Uusmann

Birgit Friggebo

Bengt Westerberg

Mikael Odenberg

Anna-Greta Leijon

BENGT WESTERBERG BEHÖVER väl egentligen ingen närmare presentation. Folkpartiledare under tolv år, socialminister i Carl Bildts regering och en kraftfull motståndare till 90-talspopulisterna i Ny demokrati. Den här gången ska han dock tala om Århundradets skattereform, även kallad Den underbara natten, som visserligen inträffade innan han blev partiledare, men vars betydelse för Sveriges ekonomiska utveckling är oomstridd.

Anna-Greta Leijon hade flera tunga ministerposter i regeringarna Palme och Carlsson. Integrationsfrågorna hamnade under henne, nästan innan ordet var uppfunnet. Ett besläktat ämne är förstås arbetsmarknadspolitiken, hur ett samhällsbygge står och faller med att arbetsmarknaden faktiskt fungerar. Om detta vill Anna-Greta Leijon tala när hon medverkar i denna serie.

SOM NI SER, möjligheterna att fördjupa sig i samtidshistoria är goda denna höst.

Text: Lars Nilsson

Serien Min musik – högtidsstund med variation

Varannan måndag förmiddag sedan flera år tillbaka har jag en högtidsstund i Missionskyrkan. Medan solen förflyttar sig i lokalen och bildar mönster av grenarna utanför fönstret långt däruppe under taket strömmar ljuv musik ur musikanläggningen i kyrksalen.

I tolv år har Min musik funnits med bland föreläsningsserierna i programmet från Uppsala Senioruniversitet. Många har som jag följt serien under flera år. Varje termin med nya personer som delat med sig av sin musik. Somliga har valt välbekant musik, som väckt minnen. Andra har låtit oss ta del av spännande, mindre kända eller helt okända musikaliska sfärer. Föreläsarna har varit engagerade musiklyssnare, men även utövande musiker, som ibland också bjudit på eget musicerande.

- Höstens program lovar att bli spännande, säger Gunnar Birgegård som tillsammans med Gunnel Fagius ansvarar för serien. Vi strävar ju alltid efter variation, söker spännande personligheter med olika bakgrunder där passionen för musik är minsta gemensam nämnare.

Hösten bjuder på såväl professionella musiker som amatörer. Georg Riedel, legendarisk kompositör och jazzbasist, Katarina Hellgren Dahl, vissångerska, Hans Ek, dirigent, arrangör och kompositör med nyckelposition i svenskt musikliv, Katarina Reineck, körsångare och kördirigent, Anders Larsson, opera- och romanssångare, samt musiketnologen Märta Ramsten, före detta chef för Svenskt visarkiv, tillika radioproducent.

När tenorsaxofonisten Hacked Björkstén hade sin föreläsning i serien Min musik bjöd han också på levande jazzmusik tillsammans med Ulf Johansson Werre.

Text och foto: Inger Hammer

All världens musik – ny serie med spännande mångfald

Kan musik användas som gemensam nämnare för att stimulera människor med ursprung i andra kulturer att delta i Senioruniversitetets aktiviteter i större utsträckning än i dag?

Det var en tanke som uppstod i arbetsgruppen för ett av delprojekten inom det europeiska projektet EduSenNet när våra kontakter med företrädare för olika invandrarföreningar och vårt deltagande på Gottsundadagen år 2015 visade sig ha begränsad effekt.

Intresse för musik och utövande av musik är universellt och utmärker oss människor, men utformningen av musiken och av olika musikinstrument skiljer sig mycket mellan olika delar av världen. En ny föreläsningsserie hösten 2017 bygger just på dessa spännande skillnader och behandlar musik från sex olika länder i fyra världsdelar.

Foto: Mikael Brandt

Mohammad Assayesh kommer den 14 november att framföra traditionell persisk musik på instrumentet santu.

FÖRELÄSARNA KOMMER ATT berätta vad som utmärker musiken och instrumenten, och kommer att illustrera både genom inspelningar och live med instrument som är typiska för de olika regionerna. Vi får en bred översikt om japansk musik och dess utveckling genom tiderna. En marockansk musikföreläsare fokuserar två sufigrupperns musik där skalméjan Ghayta spelar en huvudroll. Traditionell persisk musik framförs med deltagande danserskor. Hur har indiansk, spansk och afro-amerikansk tradition präglat folkmusiken i Anderna, och vad utmärker den bulgariska och keltiska folkmusiken?

Programmet har utformats i samråd med Ulf Johansson Werre som också lovat att delta vid några av föreläsningarna

Text: Per Olof Osterman

Gunnel Fagius gör sin röst hörd

Gunnel Fagius är fil. mag. i musikvetenskap samt musikedirektör. Hon har arbetat som lärare i musikklasser och som kyrkomusiker och körledare. Hon har mottagit flera prestigefyllda priser.

Vid intervjun är Gunnel Fagius just hemkommen från Musikhögskolan i Oslo. Som den främsta i Norden på barn och sång var hon inbjuden till ett körseminarium för blivande och redan yrkesutövande kördirigenter där hon föreläste om barns sång- och körutveckling.

GUNNEL HAR BRED OCH DJUP musikerfarenhet både genom sin profession och sina engagemang på fritiden. Hon har varit en flitigt utnyttjad organist, pianist och ackompanjator och sjungit i Uppsala Akademiska Kammarkör.

Att hon valde musikbanan var inte helt givet för hon var också mycket intresserad av språk. Musik höll hon på med sedan hon var liten. I hennes släkt sjöngs det mycket, och tidigt lärde hon sig själv att läsa noter. Hon fick lektioner i pianospel och senare även i orgelspel. Körledaren i flickskolan betydde mycket för hennes intresse för körsång, och en granne som var musiker förklarade för henne vad ämnet musikvetenskap innehöll. Gunnel valde musikbanan där hon först skaffade sig en teoretisk och sedan en praktisk pedagogisk utbildning.

EFTER ÅR SOM musiklärare, körledare och kyrkomusiker tog hon initiativ till ett nationellt samarbetsprojekt som kallas Barn och sång, där hon blev redaktör och medförfattare till två böcker. Sedan 2002 och fram till pensioneringen har hon varit samordnare för körforskningen vid Uppsala universitets Körcentrum. Denna forskning omfattar många discipliner, och hon berättar om samarbeten kring röst och sång mellan forskare i akustik på KTH och experter på röstorganet vid Huddinge sjukhus.

På frågan om hon har några favorittonsättare blir svaret Sibelius, Nielsen och Stenhammar. Samtidigt är hon nyfiken på de moderna tonsättarna och säger att hon gärna lutar sig fram, som barn gör när de får höra något nytt, när hon lyssnar på verk av dem.

Gunnel kommer under hösten 2017 att leda cirkeln *Musikhistoria i sex kapitel tillsammans med sin man Jan*. Hon kommer också att vara en av de serieansvariga för serien *Min musik*.

Tillsammans med sin man Jan Fagius leder Gunnel studiecirkeln "Musikhistoria i sex kapitel". Deltagarna i Gunnels del av cirkeln får åtnjuta hennes körhistoriska kunnande där hon har ett speciellt intresse för sambandet mellan ord och ton. Hon talar även om pianot som soloinstrument där dess klangbild är intressant. Slutligen talar hon om Wilhelm Stenhammar som pianist och sångkompositör.

Text och foto: Birgitta Hahn

Paneldebatt 13 september

Uppsalas snabba tillväxt – hot eller möjlighet?

Uppsala Senioruniversitet har i flera år haft föreläsningsserier som handlat om Uppsala ur olika perspektiv: historia, samhällsplanering, arkitektur, grönmiljö med mera. Nu bjuds alla Senioruniversitetets medlemmar in till en paneldebatt och fördjupad dialog om Uppsalas aktuella utveckling.

Tid: Onsdagen 13 september kl. 13.30–15.30

Lokal: Missionskyrkan, Kyrksalen

Medverkande: Kommunalråden Erik Pelling (S) och Fredrik Ahlstedt (M), Uppsala kommun, Per G. Berg, professor i landskapsarkitektur, SLU, samt Sten Åke Bylund, 1:e vice ordf. i Föreningen Vårda Uppsala

Moderator: Maria Ripenberg, debattredaktör och ledarskribent på UNT

Ansvarig: Sten Åke Bylund, f.d. fastighetsdirektör, konsult, tfn 070-648 67 85

Ingen anmälan. Fri entré för alla medlemmar i Uppsala Senioruniversitet.

OBS! Medtag medlemskort!

Ge bort ett presentkort!

På Senioruniversitetets sekretariat finns det presentkort som du som är medlem kan använda när du har presentbekymmer. Ge bort ett medlemskap i Uppsala Senioruniversitet! Eller varför inte en resa – eller deltagande i en cirkel eller serie? Ring sekretariatet på 018-24 35 01 så får du veta hur man gör.

Revolutioner i kvinnovärlden

Text: Maria Wold-Troell

Grupp 8 gjorde kvinnokampen kul och inspirerande – och utträttade mycket.
Foto: Ragnhild Haartad

Det är härligt att höra sin samtidshistoria framförd av skickliga föreläsare. "Revolutioner i kvinnovärlden 1900–1970" som gavs av Uppsala Senioruniversitetet våren 2017 var en av de mest inspirerande föreläsningsserier jag kan minnas. Den skildrade ju oss lite äldre kvinnor och våra liv.

Efter föreläsningarna hördes bara muntra ungdomliga röster, ögon lyste och en och annan näve knöts. Vi förstod att vi fått uppleva ett jättekliv i utvecklingen mot rättvis behandling av kvinnor. Vi inspirerades att fortsätta kliva. Starkt bidragande var föreläsarna, kunniga och välmeriterade allihop. Dessutom bemödade de sig om att tala tydligt, strukturera innehållet, krydda med humor och pikanta detaljer.

Även männen entusiastiska

I publiken fanns en liten spillra av män. Erik Weiner, pensionerad gynekolog, uttalar sig lika entusiastiskt som kvinnor jag pratat med.

– Fantastiska föreläsare, en av de bästa serier jag bevistat. Man har varit med hela tiden. Som man har jag glidit med utvecklingen. Jag var skeptisk till Grupp 8, det fanns mycket motpropaganda. Förstod först nu hur duktiga de var och vad de betytt. Jag är glad över utvecklingen, säger Erik Weiner.

Kvinnorna som blev över

Den första föreläsningen hölls av historieprofessorn *Christina Florin* och handlade om kvinnor som "blev över" när Sveriges lantbrukande män sögs in i industrin och blev

stadsbor. Industrin kunde också rekrytera kvinnor som fick låga löner. Många kvinnor slet hårt med tunga arbeten och organiserade sig fackligt. Nya yrken uppkom, som sjuksköterska, telegrafist, kassörska och mejerska, yrken som ansågs lämpliga för kvinnor.

Men det fanns kvinnor som hade helt andra villkor, den framväxande borgerlighetens och tjänstemannakårens fruar. De som hade råd kunde hålla sig med hembiträde och barnjungfru medan hustrun kunde ägna sig åt annat.

Den nya kvinnan och hemmafrun

Litteraturvetenskapsprofessorn

Birgitta Holm höll en intressant föreläsning om "Den nya kvinnan". Under en kort period i början av 1900-talet fanns en grupp intellektuella kvinnor, konstnärer och författare som var chockerande frigjorda. De förespråkade och praktiserade öppet fullständig jämställdhet, också sexuellt, och lesbisk kärlek. Edith Södergran och Karin Boye är de mest kända. Rörelsen avstannade tyvärr i och med första världskriget och har inte återkommit.

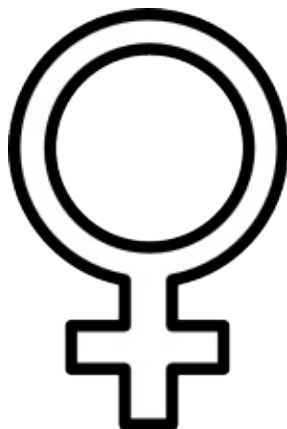
Historieprofessorn Yvonne Hirdmans roliga föreläsning handlade om hemmafrun från 1920-talet till 1950-talet. Västståndet hade ökat så mycket att en manlig industriarbetare kunde försörja hela familjen på sin lön. Med påverkan från USA indoktrinerades familjerna att kvinnans uppgift var att hålla hemmet bakteriefritt och trivsamt samt sköta barn och make. Han skulle efter sitt arbete komma till dukat bord. Vi som växte upp på 1950-talet minns radio och reklamfilm där beskäftiga män undervisade husmödrar hur de skulle bädda, tvätta, laga mat, städa och samtidigt vara söta, välvårdade och gladlynta.

1970-talets lagstiftning

Men har man inga egna pengar så har man ingen makt över sitt liv. Grupper av kvinnor i Europa hade länge kämpat för värdiga villkor och självbestämmande. De välutbildade stora kullarna från 1940-talet drev på utvecklingen. Ekonomen *Agneta Stark* berättade om de avgörande åren då lagstiftningen utformades så att kvinnor kunde ha barn och lönearbete samtidigt (se faktaruta). Det fanns politisk enighet bakom lagändringarna: behovet av arbetskraft. Hellre egna kvinnor än utländska män.

Nu hade olyckliga par råd att skilja sig, och det gjorde många. Kyrkan hade inte kraft att bromsa. Farhågorna att det inte skulle födas några svenska små lintottar kom på

skam; tvärtom ligger Sverige i barnafödandets Europatopp. Agneta passade på att hylla Birgitta Hedmans statistikpublikation *På tal om kvinnor och män* (utgiven av SCB), som hon anser bör ligga i varje handväska.

Grupp 8 inspirerande för kvinnokampen

Historieprofessorn *Elisabeth Elgán* har just givit ut en bok *Grupp 8: Att ge sig själv makt*. Vi minns väl alla Grupp 8, en förargelseväckande men seriös gruppering med framträdande skådespelare och konstnärer. Kvinnokampen blev kul och inspirerande! Gruppen utträttade förvånansvärt mycket, arbetade med lokala

självständiga grupper mot dåliga arbetsvillkor, porrtingar och andra patriarkatets skamfläckar. Med segt opinionsarbete förhindrade de en liberalisering av straff för våldtäkt och sex med barn. Grupp 8 gjorde 8 mars till kvinnodag, tack för det!

Elisabeth Elgán var en av föreläsarna i serien om revolutioner i kvinnovärlden. Hennes föreläsning handlade om Grupp 8 och andra kvinnoaktivister.

JAG SKULLE ÖNSKA att dagens unga fick höra denna föreläsningsserie. De skulle häpna över hur medeltida det var för 50-60 år sedan. Det var lärorikt för oss att bli påmind!

Intressanta årtal

- 1850: Obligatorisk folkskola
- 1863: Ogifta kvinnor automatiskt myndiga vid 25 år
- 1873: Kvinnor fick studera på universitet
- 1919: Kvinnlig rösträtt
- 1920: Giftna kvinnor myndiga
- 1921: Kvinnor fick rätt till högre statliga ämbeten
- 1970: Lika arvsrätt för barn födda inom eller utom äktenskapet
- 1971: Särbeskattning
- 1973: Allmän föräldraförsäkring
- 1975: Fri abort upp till vecka 18
- 1975: Bostadstillägg
- 1982: Förbud mot våld i nära relationer

Vårt ömkliga lilla klot

Ulf Danielsson är professor i teoretisk fysik vid Uppsala universitet. Han är flitig medverkande i Senioruniversitetets verksamhet. Hösten 2016 hörde vi honom i en torsdags-salong, och i våras föreläste han i serien Den biologiska evolutionen. Och så har han medverkat i cirkeln "Vårt klot så ömkligt litet", som utgår från hans bok med samma namn och som finns med även i höstprogrammet.

Ulf Danielsson tror på tekniken, men inte på mänsklighetens förmåga att hantera den på ett bra sätt. Han ser mörkt på framtiden för jorden, både i det riktigt långa perspektivet och i ett mycket kortare perspektiv där klimatet förändras dramatiskt. Vi är tyvärr inte utvalda att klara oss som civilisation, och det vi håller på med i dag kan gå väldigt fel, sa Ulf Danielsson när han i slutet av april höll den sista föreläsningen i serien Den biologiska evolutionen.

- Vi lever i ett stort, okänt och farligt universum med bland annat stenar som ramlar ner på oss och kan orsaka världsomfattande katastrofer, sa han. Även vulkanutbrott hotar vår existens. Och vår sol hittar på saker. Till exempel norrsknen som kan slå ut hela Internet om satelliter skadas.

Historiska klimatförändringar

Jorden har haft många istider. De andra planeterna påverkar jordbanans form och läge, som i sin tur avgör nedsnöning och uppvärmning. Men även många mer slumpvisa händelser har påverkat klimatet. Som att blågröna alger för ett par miljarder år sedan kom på att de kunde ta energi från solen för att ta upp koldioxid och släppa från sig syre i fotosyntesen. Syret bröt ner den starka växthusgasen metan som tidigare funnits i atmosfären, och det blev en gigantisk istid. Men det kom nya växthusgaser upp från vulkaner, och klimatet blev varmare igen.

- För 300 miljoner år sedan fanns det jättelika skogar kring ekvatorn. De band mycket koldioxid, och det blev istid på jorden. När de stora träden föll omkull blev mycket kol kvar i marken. Det kolet eldar vi upp i dag, och det bidrar till dagens växthuseffekt, sa Ulf Danielsson.

När Indien för 65 miljoner år sedan hade drivit norrut mot Asien bubblade det upp mycket koldioxid från havsbotten, och det blev varmt på jorden igen. När sedan det nybildade berget Himalaya började vittra bidrog det till att koldioxid bands med följden att det blev allt kallare på jorden. Något tiotal miljoner år senare frigjordes metanhydrater från havets botten, och temperaturen steg dramatiskt på jorden. Flera livsformer fick en skjuts framåt som kor, hästar och primaterna som vi själva tillhör.

- För knappt 50 miljoner år sedan gick det åt andra hållet igen när den snabbväxande växten mossbräken löpte amok och tog upp enorma mängder koldioxid. Jordens temperatur störtade, och några miljoner år senare blev det istid.

Ingen garanti framåt

I dag stiger temperaturen på jorden, och man behöver inte vara statistiker för att se att det är något konstigt på gång, sa Ulf. Mänskligheten befinner sig i ett kritiskt skede. Kan vi lösa våra problem?

- Jag är teknikoptimist och tror att människan kan åka till stjärnorna om hon vill. Men nu handlar det om att

Ulf Danielsson höll den 24 april den sista föreläsningen i serien Den biologiska evolutionen. I höst kommer en rapport om serien där ett längre referat av Ulfs föreläsning ingår. (Arkivbild)

överleva. Det handlar om samspel, samhälle, ekonomi och politik - och det är mycket svårare. Alla partifärger verkar på ett tragiskt sätt vara överens om att vägen framåt är grön innovation och tillväxt. Men jag tror inte på det glädjebudskapet. Vi behöver dra ner på vår konsumtion, och det finns ingen genuin vilja till det. Koldioxidhalten i atmosfären har ökat från 280 ppm före industrialiseringen till dagens drygt 400 ppm. Vi måste få nollutsläpp på ett decennium. Annars kan det gå väldigt fel, sa Ulf Danielsson.

Text: Birgitta Johansson

Hösten 2017 fortsätter studiecirkeln "Vårt klot så ömkligt litet" utifrån Ulf Danielssons bok med samma namn (nr 40 och 41 i höstprogrammet).

Torsdagssalong i maj

Det ser mörkt ut för den liberala demokratin

Där satt de sida vid sida – två statsvetare som skulle försöka förutsäga framtiden för den liberala demokratin. Uppsala Senioruniversitet hade Torsdagssalong den 4 maj på Storgatan 11.

Leif Lewin, professor emeritus, inledde kvällen som pessimist och talade om tre problem för den liberala demokratin. För det första ett yttre hot – Ryssland. För det andra ett inre hot – den grogrund för populism som skapas i ett samhälle som strävar efter ekonomiskt välstånd men ställer vissa människor utanför. För det tredje – det långsiktiga hotet i en värld som domineras av Kina.

Katarina Barrling Hermansson, som disputerade 2004 på en avhandling om partikultur, sa sig vara ännu mer pessimistisk. Hon sa bland annat att politiker är upptagna av pengar och att populism inte är lätt att definiera.

– Det handlar till exempel om missnöje med etablissemangen och om att vissa politiker tror att de företräder den sanna folkviljan. Med den definitionen kan man säga att arbetarrörelsen var populistisk. Så vilka gränser mellan populisterna och demokrater är legitima? Diskussionen skulle vinna på att bli mer sofistikerad och nyanserad. Kanske måste vi se det som en skala och inte bara i svart och vitt, sa Katarina.

Politikerna måste sluta skylla ifrån sig

Alla partier bär ansvar för dagens problem inom skola, försvar och det mångkulturella samhället, enligt Katarina.

– Politiker skulle vinna på att erkänna sina misstag och sluta skylla på den andra sidan eller på populismen, sa hon. Om man inte slutar att peka finger åt ett annat håll är det troligt att Sverigedemokraterna fortsätter att växa.

– Medborgarna ska vara herrar i sitt eget hus i en demokrati. De ska kunna ställa sina ledare till svars och

Leif Lewin och Katarina Barrling Hermansson var båda rätt pessimistiska när det gäller den liberala demokratin framtid. Foto: Bengt Everitt

även avsätta dem. Men är byråkratin inom EU ett större hot mot demokratin än populismen?

Leif sa att han är mer rädd för populismen. Men hur stora kan Sverigedemokraterna bli?

– De kan bli betydligt större än nu. De andra partiernas agerande mot SD har svetsat samman partiet. Det har stärkt deras organisation och har inte lyckats isolera dem, sa Katarina som har följt SD sedan 2011 och gjort djupintervjuer.

I Finland och Norge har högerpopulister fått ingå i koalitionsregeringar. Men SD har en annan bakgrund, enligt Leif. Katarina höll med och sa att Moderaternas tankar om att inte utesluta samarbete med SD innebär en stor förändring i sättet att se på partiet – och kan vara en riskfylld strategi för Moderaterna.

Text: Birgitta Johansson

”En härlig dag på Waldemarsudde ...”

Den 21 april for en grupp från Uppsala Senioruniversitet till Waldemarsudde i Stockholm. Redan på kvällen samma dag hade Elisabeth Sellin Linde i resegruppen lagt ut text och bilder på Facebook:

”En härlig dag på Waldemarsudde med utställningen Folkskolan 175 år och Miró. Fridtjuv Berg var en av svensk skolas stora förgrundsgestalter. Han införde bland annat en stavningsreform 1906 som gäller än i dag. Han strävade efter att höja folkskolans kvalitet och lärarkårens status. Guiden Staffan Redin lotsade oss bland skolböcker, skolplanscher och illustratörer. Blomsterarrangemanget

Foto: Elisabeth Sellin Linde

på Waldemarsudde är alltid en fröjd att se. Sist en titt på Miró-utställningen och avslutande lunch på Blå Porten. Bästa chauffören Peter, alltid lika trevlig.”

Sekelskiftets Wien – den modernistiska revolutionen

Under hösten 2016 var vi många som deltog i föreläsningsserien om sekelskiftets Wien 1900. Konst, arkitektur, litteratur, psykologi, filosofi och politik passerade revy – och vi började längta efter att se lite av verkligheten bakom orden och bilderna. Genom en resa i slutet av mars under ledning av Lars-Olof Åhlberg och Ingrid Åberg fick några av deltagarna möjlighet att uppleva Wien under fyra dagar.

Tårta på tårta. Ingrid Åberg, Eva Tiselius Bohlin, Margareta Friman och Manfred Stüber svävar ut.

Redan under eftermiddagen på ankomstdagen besökte vi Leopoldmuseet med konst av bland andra Egon Schiele och Gustav Klimt och med många utsökta föremål representerande Art Nouveau och Wiener Werkstätte. Dag två inleddes med en stadsrundtur med vår mycket kunniga guide. För min egen del var det första besöket i Wien, och den vackra arkitekturen med alla palats och ornamenterade byggnader blev en fantastisk upplevelse. Liksom Palais Ephrussi, välkänt från Edmund de Waals roman.

Efter ett besök på Sigmund Freuds museum besökte några av oss universitetet där vi till vår förvåning bland utställda Nobelpristagare hittade en uppsaliensare, Robert Bárány, som fått sin grundutbildning i Wien. Musik hör ihop med Wien och kvällen ägnades åt en lättsam konsert på Kursalon.

På konsthantverksmuseet MAK kunde vi under dag tre botanisera bland glasföremål, mattor och möbler men också njuta av ytterligare verk av Klimt och andra konstnärer. En efterföljande arkitekturpromenad tog oss till Otto Wagners skapelser Postsparkasse, Karlsplatz järnvägsstation och Majolikahus och till andra berömda byggnadsverk som Musikverein och Secessionsbyggnaden. Efter en lunch i folkträngsel och vackert väder på Nussmarkt hann några av oss med en guidad tur på operan.

Historiens vingslag. En påminnelse om tidens aktuella samhällsfrågor.

Caféer och musik

Wien är ju caféernas och musikens stad och vad kunde vara lämpligare för ett första cafébesök än Café Mozart där jag avnjöt en Apfelstrudel. Härligt! Flera cafébesök följde och en höjdpunkt var besöket på Freuds favoritcafé, Café Landtmann, där vi kunde insupa atmosfären från en svunnen tid.

Den sista dagen inleddes för min del med ett besök på Beethovenmuseet som en hommage till Beethoven som avled just detta datum för 190 år sedan. Därefter åkte vi alla gemensamt till Hietzing där vi kunde beskåda ett socialt och modernistiskt bostadsbygge från mellankrigstiden. Initiativtagare till detta var Josef Frank.

På vägen till flygplatsen passerade vi sommarslottet Schönbrunn som blev vårt avsked till Wien för denna gång. Men många sevärdheter finns fortfarande kvar att besöka. Slotten Belvedere och Hofburg, nationalbiblioteket, en operaföreställning och ett besök på Musikverein är något av det som skulle locka mig tillbaka till Wien.

Text: Ulla Myhrman

I Operans ateljéer

Den 30 mars ämnade 26 medlemmar från Uppsala Senioruniversitet en buss på S:t Eriks torg med destination Gäddviken i Nacka, där Operan och Dramaten har sina ateljéer sedan 1996.

Vi fick guidade visningar av två av Operans pedagoger, Patrik Blom och Roy Sandgren. I två grupper visades vi runt i lokalerna från 1970-talet, där KF tidigare rostade sitt välkända Cirkelkaffe. Vi såg snickeriet och målaravdelningarna – båda mycket spaciösa utrymmen med en imponerande takhöjd på 8,4 meter! Det är så höga kulisserna kan tillåtas vara på Operans scen. Men alla delar till kulisserna måste göras i mindre delar för att kunna transporteras i en enorm lastbil in till Operascenen vid Gustav Adolfs torg. Det är "lättviktsmaterial" som gäller: trä, plast och frigolit. Det finns också en smedja eftersom de lättviktiga scenkonstruktionerna behöver stadgas med metall om sångarna ska klättra i dem.

Spännande rekvisitaförråd

Efter textilavdelningen och perukverkstaden fick vi så tillfälle att komma in i de väldiga kläd- och rekvisitaförråden. Det var spännande att se de eleganta och välsydda kostymerna på nära håll. Vissa var försedda med intrikata detaljer, som möjligen de närmaste parkett-åskådarna kan ha en chans att uppskatta. De olika uppsättningarnas kostymer förvaras tillsammans för att lätt kunna förflyttas in till Operan när de blir aktuella i till exempel en ny premiär. Det var oerhört spännande att få strosa runt i rekvisitaförråden.

Visst kan det kännas snopet att bli varse att de halm-balar som man definitivt trott vara äkta i den prisade föreställningen Midsommarnattsdröm vid närmare påseende visar sig vara närmast fjäderlätta pappers-cylindrar med en yta av påsydda, halmfärgade snör-stumpar. Men i nästa ögonblick kommer man på sig med att fascineras av den fantastiska kreativitet som präglar scendekoratörens verksamhet, och snopenheten övergår i ohöjld beundran! Gång på gång under visningen får vi ta del av dessa geniala illusioner som serveras på operascenen. Den mäktiga Sankt Petersdomen (i två delar) gjord av cellplast, förstärkt med kalklim och målad till väderbiten autenticitet ser i förrådet verkligen inte så imponerande ut som den gör i slutscenen i föreställningen av Tosca.

Alexander Ekmans bejublade balett Midsommarnattsdröm skildrar en svensk midsommar, och halm och hö används flitigt som rekvisita. Här rullas "halm-balar" gjorda av papper med påklitrade, halmgula snören. Foto: Kungliga Operan

Färgpennor av avloppsrör

Unga Operans nya verk Den långa långa resan håller på att färdigställas. Den föreställningen har inspirerats av tecknaren Ilon Wiklands flykt undan kriget. Hon fick lämna sina kriter, men väl framme i Sverige kom färgerna och tecknandet tillbaka. Detta illustreras i rekvisitan med jättestora färgpennor – genialt framställda av avloppsrör i plast!

Båda guiderna delade med sig av sitt stora kunnande om "verkligheten" bakom kulisserna på ett utomordentligt engagerat och givande sätt. Efter cirka två timmars visning väntade en utmärkt buffélunch på den i huset befintliga restaurangen Milou. Glada och mätta återvändande vi med bussen till Uppsala. På vägen visade vår populära chaufför Peter var utanför Operan den stora "kulissbussen" lastar av det som behövs för kvällens föreställning.

Text: Lars-Erik Appelgren

På operascenen serveras många geniala illusioner. Sankt Petersdomen gjord av cellplast och målad till väderbiten äkthet ser mycket mindre imponerande ut i förrådet än i Toscas slutscen. Foto: Lars-Erik Appelgren

Unga Operans nya verk Den långa långa resan har inspirerats av tecknaren Ilon Wiklands flykt undan kriget. Hennes tecknande illustreras med jättestora färgpennor – framställda av avloppsrör i plast. Foto: Lars-Erik Appelgren

Fredag 25 augusti

Nortuna Ostindiska Museum och Tensta kyrka (2)

Eftersom vårens resa väckte stort intresse och många inte fick plats upprepar vi nu utflykten. Museet utgår från gårdens store son, Linné-lärjungen Anders Sparrman, född 1748. 1765 reste han som ung skeppsläkare till Kina med ett av Svenska Ostindiska Compagniets skepp under ledning av kapten Carl Gustaf Ekeberg, även han från Tensta socken, och senare följde han med på James Cooks andra resa.

Guide: Johan Alexander Lindman. Vår utflykt börjar dock med guidad tur i Tensta kyrka. Kyrkan är byggd i slutet av 1200-talet. Kalkmålningarna är utförda år 1437 av Johannes Rosenrod.

Guide: Cecilia Johansson

Tider: Avresa från S:t Eriks torg kl. 10.15. Guidning av Tensta kyrka kl. 11.00.

Deltagarna delas sedan i två grupper. Grupp 1: Lunch på Sparrmans Café kl. 12.00 och visning av museet kl. 13.00. Grupp 2: Visning av museet kl. 12.00 och lunch kl. 13.00.

Hemresa: Cirka kl. 14.30

Pris: 380 kronor inkl. lunch

Ansvarig: Ingegerd Appelgren

Medlemmar som anmälde sig till första resan men inte kom med har förtur. *Obs! Personer med rörelsehinder (rollator) bör kontakta ansvarig innan anmälan.*

Första anmälningsdag: 18 augusti

Tisdag 5 september

Spår av evolutionen, Kolmårdens forsknings- och utbildningscentrum

I förra numret av Medlemsbladet finns resan närmare beskriven liksom på vår webbplats.

Tider: Kl. 07.45 avfärd från S:t Eriks torg. Åter i Uppsala cirka kl. 20.00.

Pris: 950 kr inkl. lunch och baguette på hemvägen.

Ansvarig: Ingegerd Appelgren

Sista anmälningsdag: 22 augusti.

Fredag 22 september

Runstensvandring

Följ med på en vandring runt Domkyrkan och i universitetsparken. Lyssna på historierna kring bland annat kvinnostenen, den skrytsamme vikingen och runstenen fransmännen tappade i havet med mera.

Guide: Hans Odö

Tider: Kl. 13.15 samling vid Domkyrkans huvudentré

Pris: 125 kr

Ansvarig: Jeanette Backman

Första anmälningsdag: Onsdag 6 september

Söndag 1 oktober

Manon Lescaut på Kungliga Operan

Historien om Manon Lescaut och adelsmannen des Grieux skrevs av benediktinermunken Prévost och kom ut 1731. Det är en banal och samtidigt tragisk kärlekshistoria om en ung man av god familj och hans passionerade möte med en ung femme fatale. Romanen utgör grund dels för Massenets opera *Manon* 1884, dels för Puccinis *Manon Lescaut* 1893.

Operan blev en stor framgång för Puccini, och *Manon Lescaut* betraktas som ett av operans mest gripande kvinnoporträtt. *Manon Lescaut* är en opera i fyra akter och med en speltid (inkl. paus) på knappt tre timmar. Huvudrollen spelas av den litauiska världssopranen Asmik Grigorian.

Tider: Kl. 13.00 avfärd från S:t Eriks torg. Åter i Uppsala cirka kl. 19.30.

Pris: 725 kr

Ansvarig: Anki Mattisson

Första anmälningsdag: Måndag 4 september

Fredag 13 oktober

Scenkonstmuseet, Stockholm

Scenkonstmuseets föremålssamling har samlats in under mer än 100 år av tidigare Drottningholms teatermuseum, Marionettmuseum, Musikmuseum och Sveriges Teatermuseum. Den stora samlingen med föremål från hela

världen innehåller bland annat scenografi- och kostymskisser, marionetter, scenkostymer, måleri, skuggspelsfigurer, karikatyrer, tecknade rollporträtt, byster, masker, en omfattande commedia dell'arte-samling samt en del kuriosita.

Den 1 maj 2011 ändrade Musik- och teatermuseum namn och uppdrag och införlivades i Statens Musikverk tillsammans med Musik- och teaterbiblioteket, Svenskt visarkiv, Elektronmusikstudion (EMS), Caprice Records och Musikplattformen. Den 30 mars 2014 stängde Musik- och teatermuseum för att under två år byggas om till ett museum som kopplar samman kulturarvet med det nyskapande kulturlivet inom musik, teater och dans. 11 februari 2017 öppnade nya Scenkonstmuseet i Stockholm: en plats, en scen och en röst – den skapande människan. Visningen ger en inblick i det professionella arbetet med dans, musik och teater samt låter deltagarna själva vara skapande med olika interaktiviteter. Samtidigt finns ingångar till historia, språk, kommunikation och frågor om norm och demokrati.

Tider: Avfärd från S:t Eriks torg kl. 09.30. Kaffe med bulle i bussen före visningen kl. 11.00. Hemresa kl. 14.30 efter lunch på egen hand. I Uppsala cirka kl. 16.00.

Pris: 400 kr (inkl. busskaffe)

Ansvariga: Anki Mattisson och Ingegerd Appelgren

Första anmälningsdag: Måndag 11 september

Söndag 22 oktober

Svensk urpremiär på Wermland Opera – The Greek Passion

Efter fjolårets stora succé med Les Misérables sätter Wermland Opera i höst upp *The Greek Passion* av den tjeckiske kompositören Bohuslav Martinů, en operahändelse som med säkerhet kommer att uppmärksammas stort eftersom det är första gången verket framförs i Sverige. Uppsala Senioruniversitet ligger i framkant och har bokat biljetter även till denna föreställning.

Vad händer i ett välmående samhälle när en samling främlingar oväntat anländer och behöver hjälp? Hur mycket av sin välfärd är människan beredd att ge upp för att visa medmänsklighet? The Greek Passion handlar om bybor som ska framföra det årliga passionsspelet till påsk. De äldste i byn utser vilka som ska spela Kristus och de övriga rollerna. En omvälvande händelse i byn blir när flyktingar från en plundrad och övergiven by kommer till torget och ber om asyl. De avvisas med vrede och tvingas söka skydd i bergen. Paralleller kan dras till dagens flyktingströmmar. Operan är baserad på en roman av Nikos Kazantzakis, som även skrev Zorba The Greek.

Tider: Avfärd från S:t Eriks torg kl. 09.00/09.30. Föreställning kl. 15.00. Kaffepaus under ditresan. Lunchtallrik (tapas) i operans foajé vid framkomsten. Ev. visning av teatern bakom kulisserna. Smörgås under hemresan. Beräknad hemkomst cirka kl. 22.00.

OBS! Vi är tacksamma om ni beställer tapastallrik och smörgåspåse redan vid anmälan.

Pris: 875 kr (inkl. busskaffe).

Tillkommer 125 kr för lunch och 80 kr för smörgås som betalas på plats.

Ansvariga: Ingegerd Appelgren och Elisabeth Sellin Linde

Första anmälningsdag: Fredag 18 augusti

Sista anmälningsdag: Fredag 1 september

Se vidare: <http://www.wermlandopera.com/evenemang/the-greek-passion>

Fredag 27 oktober

Thielska Galleriet: Helga Henschen

Thielska Galleriet visar en retrospektiv utställning om Helga Henschens konstnärskap (1917–2002) i samband med hennes 100-årsjubileum. Hon arbetade i olika medier, och i utställningen finns målningar, skulpturer, affischer, illustrationer och karikatyrer från 1940-tal till och med 1990-tal. Kraftfulla solgudinnor, beskyddande tjuvar och barn med fåglar samsas med frispråkiga tanter och handskrivna budskap om omsorg, gemenskap och politiskt engagemang. Helga Henschen var barnbarn till Ernest Thiel och har därmed en personlig koppling till Thielska Galleriet. Hennes mångsidiga konstnärskap hade stort genomslag under 1970- och 80-talen med färgrika konstverk i offentlig miljö och satiriska rutor i tidningarna. Dess avväpnande underfundiga ton har aktualitet än i dag.

Tider: Kl. 10.15 från S:t Eriks torg. Guidad visning kl. 12.20. Lunch kl. 13.20 på galleriets kafé. Därefter tid att gå runt på egen hand. Hemfärd kl. 15.00. Åter i Uppsala cirka kl. 16.30.

Ansvariga: Margareta Knutson och Mia Virving

Pris: 550 kr

Första anmälningsdag: 18 september

Anmälan till resor

kan göras endast på telefon 018-24 35 01. Första anmälningsdagen kan du anmäla dig via telefonsvararen från kl. 07.00.

Kansliet har telefontid vardagar 10–12. Du kan anmäla högst fyra medlemmar med namn och medlemsnummer. Anmälan är bindande!

När efterfrågan är stor kan vi inte tillmötesgå alla, men alla anmälningar registreras med dag och klockslag för en rättvis turordning.

Nya rutiner från och med april 2017

Vi kommer så snart en resa blir fulltecknad att meddela dem som hamnar på reservplats med e-post, samtidigt som vi skickar ut faktura med e-post till dem som kommit med. Betala inte förrän du fått fakturan! OCR-nummer måste anges. Vid avbokning på resa med reserver kontaktar vi reserverna i turordning.

Dagen innan ett arrangemang kommer vi att skicka ut sms-påminnelse med uppgift om tid och plats för avresa till deltagarna. Ta också för vana att gå in på www.usu.se.

Resegruppen

Ingegerd Appelgren	070 744 43 33
Jeanette Backman	070 381 98 02
Margareta Knutsson	073 627 27 02
Anki Mattisson	070 978 15 32
Elisabeth Sellin Linde	073 930 15 55
Mia Virving	070 968 76 36

Torsdagssalong

Bob Dylan i Uppsala

När Bob Dylan tilldelades Nobelpriset i litteratur för år 2016 väckte det viss uppståndelse både i Sverige och internationellt. Svenska Akademien motiverade sitt val med att Dylan "skapat nya poetiska uttryck inom den stora amerikanska sångtraditionen".

Gunnar Danielsson, rektor vid Folkuniversitetet, Region Öst, tolkar och sjunger Dylans texter tillsammans med musikvetaren och Dylanexperten Eyolf Østrem under en Torsdagssalong i september.

Tid: Torsdag 21 september kl. 19.00

Plats: Träffpunkten, Storgatan 11

Avgift: 150 kr.

Förfriskningar ingår.

Första anmälningsdag:

Måndag 4 september

kl. 07.00. Anmäl deltagande till sekretariatet

018-24 35 01 (det går bra att använda telefonsvararen).

Ansvariga: Ingrid Åberg, 070 3023927, och Gunilla Öbrink, 070 3246545

Gunnar Danielsson
sjunger Bob Dylan den
21 september.

Från skrivarstugan

Pappas brev

Den tid som var blir helt naturligt skildrad
i breven som jag läser. Utan åthävor
och en passant - försedd med många tankstreck -
du ger en bild av livet som det levdes
på 30-talet i en by i Norrland.

Om färd med "stålsparck" och på motorcykel,
om film i Folkets hus och föredrag,
revy, teater, brandkårsbal och solbad,
om Carmen och Aida framför radion
- mig tyckes utbudet av nöjen godtagbart!

Men jag ser också tydligt skuggan av den
tristess som ensamhetens långa kvällar ger;
du går och väntar, längtar, undrar och funderar
hur vägen ut och bort och framåt ska se ut -
när ingenting är enkelt, ovisst allt.

Klart viktigast för dig är adressaten,
hon som långt senare ska bli min mor,
din penna glöder rött av kärlek, fastän
en strimma av ditt tvivel och din plåga
gör texten bitvis sorgsen, nervig, tung.

Jag sitter ju med facit. Den far jag kände
var igenom och förbi sin ungdoms vankelmod;
stark, målmedveten, så såg jag alltid dig.
I breven möts vi nu, i ögonhöjd,
och lika unga är vi, för en stund.

Eva Söderbaum